

Rekenen en Taal

in

PrOmotie-folio en PrOmotie digitaal

PrOmotie

PrOmotie
digitaal

Inleiding

In dit document worden de uitgangspunten voor rekenen en taal in het Praktijkonderwijs op een rijtje gezet. Deze uitgangspunten vormen de basis van de folioproducten van PrOmotie, maar zijn ook de basis voor PrOmotie digitaal.

Streefdoelen

Het allereerste uitgangspunt wat betreft het praktijkonderwijs (en dus ook voor PrOmotie) staat als volgt in de docentenhandleidingen van PrOmotie-folio:

PrOmotie is gebaseerd op de aangepaste basisvorming. Hiervoor zijn de streefdoelen en de laatste adviezen van de Onderwijsraad ten aanzien van de aangepaste basisvorming gehanteerd. De streefdoelen zijn uitgewerkt richting toeleiding naar arbeid en altijd gerelateerd aan wonen, werken en recreëren.

Sinds kort is daar burgerschap aan toegevoegd.

Kortom: in de aangepaste basisvorming wordt gewerkt met kerndoelen, maar die zijn voor en met het praktijkonderwijs bewerkt tot streefdoelen voor het praktijkonderwijs. Ondertussen spreekt men niet meer van de basisvorming (maar van onderbouw) en zijn er in 2004 nieuwe kerndoelen geformuleerd (kerndoelen onderbouw van de Taakgroep Vernieuwing Basisvorming). Op basis daarvan zijn ook de streefdoelen voor het praktijkonderwijs opnieuw beschreven.

Voor de volledigheid worden hier de streefdoelen ten aanzien van Nederlands en Rekenen en Wiskunde weergegeven (uit document Praktijkonderwijs en de Streefdoelen op www.praktijkonderwijs.nl):

Streefdoelen Nederlands en communicatieve competenties

Onderwijs in de Nederlandse taal heeft tot doel de taalvaardigheid van leerlingen te vergroten. Brede beheersing van de taal maakt het leerlingen mogelijk om intensief deel te nemen aan de verschillende aspecten van het maatschappelijk leven, nu en in de toekomst.

In de leerlijn Nederlands zijn sociale competenties integraal onderdeel van het programma.

1. De leerling kan zich op zijn niveau mondeling en schriftelijk begrijpelijk uitdrukken.
2. De leerling kan zich houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en kan volgens deze conventies in de sociale context communiceren.
3. De leerling kan vanuit voor hem zinvolle contexten zijn woordenschat uitbreiden.
4. De leerling kan op zijn niveau lees- en luisterstrategieën gebruiken om informatie uit gesproken en geschreven teksten te halen.
5. De leerling kan informatie opzoeken en ordenen uit voor hem begrijpelijke schriftelijke mondelinge en digitale bronnen en kan de waarde voor hemzelf en anderen beoordelen.
6. De leerling kan in een kleine groep overleggen, afspraken maken en op zijn niveau een gesprek voeren.
7. De leerling kan op eenvoudig niveau een presentatie geven.
8. De leerling kan vanuit zijn belangstelling en belevingswereld voor hem/haar begrijpelijke verhalen, gedichten en informatieve teksten lezen.
9. De leerling kan op een planmatige wijze (denken-doen-nakijken) taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) voorbereiden en uitvoeren.
10. De leerling kan op zijn niveau reflecteren op de manier waarop hij zijn taalactiviteiten uitvoert en reacties van anderen daarbij betrekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten.

Streefdoelen Rekenen en Wiskunde

Rekenen is een waardevolle competentie voor het zelfstandig kunnen functioneren in de samenleving. De computer is in het wiskundeonderwijs een belangrijk hulpmiddel. De kern van het reken- en wiskundeonderwijs is het functioneel gebruik ervan in voor de leerlingen betekenisvolle situaties. Het gaat om toepassingsgerichte activiteiten. Ook in de leerlijn rekenen/wiskunde wordt een link gelegd met de ontwikkeling van sociale competenties.

11. De leerling kan in voor hem betekenisvolle situaties positieve getallen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen.
12. De leerling kan schattend rekenen; daarbij is hij in staat om uitkomsten van berekeningen te controleren aan de hand van referentiematen.
13. De leerling kan inhoud geven aan rekenkundige en wiskundige begrippen zoals meer, minder.
14. De leerling kan eenvoudige bewerkingen uitvoeren met de gangbare maten voor lengte, breedte, omtrek, oppervlakte, inhoud, tijd en geld.
15. De leerling kan eenvoudige vlakke afbeeldingen van ruimtelijke figuren interpreteren en beschrijven.
16. De leerling kan omgaan met een zakcalculator en met gereedschap om te meten en te wegen.

Nederlands

Opvallend met betrekking tot bovenstaande streefdoelen is dat er vrij vaak staat 'leerling kan op zijn niveau', 'leerling kan in voor hem betekenisvolle situaties'. Oftewel: (het niveau van of de situatie van) de leerling is bepalend voor wat de norm is. In de docentenhandleidingen van PrOmotie-folio is dat ook terug te lezen.

Zo staat in de docentenhandleiding van Nederlands Lezen:

De leerstof voor PrOmotie Nederlands Lezen is gericht op de zelfredzaamheid van de leerlingen. Het doel van de leerstof is niet het beter gaan lezen, maar juist het leren omgaan met de leeshandicap. In onze maatschappij wordt veel informatie schriftelijk aangeboden en de leerling moet leren om deze informatie beter te begrijpen zodat hij zichzelf kan redden in het dagelijks leven. Bij de stof gaan we ervan uit dat het leesniveau van de leerling een gegeven is. De leerlingen hebben al zo'n zes jaar leesonderwijs achter de rug met niet voor iedereen een AVI 9-resultaat ... De leerling zal zich dus in het dagelijks leven moeten redden met zijn leesvaardigheid op zijn AVI-niveau.

Andere uitgangspunten voor PrOmotie Nederlands Lezen zijn (verwoord in de docentenhandleiding):

- Reëel lezen

Reële leestaken staan centraal in de werkboeken van PrOmotie Nederlands Lezen. Dat wil zeggen dat we de leestaken niet vereenvoudigd hebben, maar dat we de leerling leren om met deze teksten uit het dagelijks leven om te gaan. Teksten die een leerling tegenkomt op bijvoorbeeld verpakkingen, in de tv-gids en in folders zullen in de praktijk immers ook niet op verschillende AVI-niveaus worden aangeboden.

De aanpak die we de leerlingen leren, verschilt wel per niveau. De heel zwakke lezers leren bijvoorbeeld alternatieve strategieën, terwijl goede lezers veel meer op tekstkenmerken leren letten. Het AVI-niveau van de leerling en het AVI-niveau van de tekst zijn in deze methode dan ook niet als richtinggevend kader gebruikt. Met andere woorden: De methode is niet gericht op het verbeteren van het technisch lezen, maar wel op het verbeteren van het Begrijpend lezen van de informatie die voor hem belangrijk is. Wanneer u wilt dat de leerling op een hoger AVI-niveau gaat lezen, zult u dus naar andere middelen moeten grijpen.

- Dicht bij belevingswereld van de leerlingen
De onderwerpen die aan de orde komen, liggen dicht bij de (toekomstige) belevingswereld van de leerlingen. De leerling moet zich immers redden in het dagelijks leven. De stof is dan ook geselecteerd rondom leesstaken die de leerling in het dagelijks leven uit moet voeren. In de werkboeken komen leestaken uit de gebieden school, wonen en vrije tijd aan de orde.
- Veel voorbeelden uit de praktijk
Een ander kenmerk van de werkboeken Nederlands Lezen is dat de leerlingen zo veel mogelijk leren van een voorbeeld. ... Met hele kleine stapjes wordt de nieuwe vaardigheid vervolgens aangeleerd. Dit aanleren gaat op een geleidelijke en speelse manier doordat de opdrachten en lesstof door elkaar lopen: Steeds wordt een kort stukje uitleg met één of meerdere opdrachten afgewisseld zodat leerstof en opdrachten gezamenlijk opbouwen tot een hoger niveau. De leerlingen leren een nieuwe vaardigheid steeds eerst passief en pas in een relatief laat stadium actief te gebruiken. Door middel van vragen wordt de leerling gestimuleerd zelf na te denken en oplossingen te bedenken.

De werkboeken bij Nederlands Schrijven richten zich ook met name op toepasbaarheid (functionele schriftelijke communicatie). Met andere woorden: alleen die zaken waarmee de leerling in het dagelijks leven of later in zijn werk geconfronteerd wordt. Het schrijven van een opstel hoort daar dus niet bij. Ook bij het schrijven wordt goed gekeken naar het niveau van de leerling; als je toch al weet dat een leerling het niet kan waarom de leerling er dan toch mee lastig vallen? Er wordt dan eerder getracht om leerlingen alternatieve strategieën aan te bieden (bijvoorbeeld leerling leren om hulp te vragen).

Rekenen en Wiskunde

Binnen de leerlijn Rekenen en Wiskunde is redzaamheid eveneens het belangrijkste doel. Een goede tweede is daarbij arbeidstoeleiding. Ook binnen deze leerlijn wordt er aangesloten bij de belevingswereld van de leerling (levensechte aansprekende situaties). Er wordt geprobeerd om de leerling verschillende oplossingsmanieren aan te bieden (maar niet te veel); *We zullen de leerling zeker moeten stimuleren om (eerst) zelf oplossingen voor het probleem te bedenken ...*

In de docentenhandleiding staat verder:

De werkboeken voor de leerlijn Rekenen en Wiskunde sluiten nauw aan bij de mogelijkheden en behoeften van de leerlingen in dit type onderwijs. Leerlingen uit het praktijkonderwijs zijn vaak stukgelopen op de leerstof van de basisschool. Ze halen vaak nauwelijks het beheersingsniveau van groep 5 van de basisschool.

Toch is het erg belangrijk dat elementaire kennis van een aantal onderwerpen aanwezig is ... De aangeboden stof is praktisch van aard, met veel doe-opdrachten en gericht op het je kunnen redden, thuis en op je werk. Leidraad voor de auteurs is steeds geweest: met welke wiskundige activiteiten (rekenen valt daaronder) komen deze leerlingen later in aanraking en in welke vorm bieden we die stof aan? Het toepassingskarakter moet daarbij steeds groot zijn.

Conclusie

PrOmotie richt zich op streefdoelen die speciaal 'bedacht' zijn voor het praktijkonderwijs. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is: alleen die elementen van taal en rekenen aanbieden die de leerling nodig heeft, nu en later als het gaat om wonen, werken, recreëren en burgerschap. Bij de manier van aanbieden is gekozen voor veel doen (toepassen), daarbij aansluitend bij de belevingswereld van de leerling en de situaties (nu en later) waarin de leerling zich moet kunnen redden (zelfredzaamheid en arbeid). In het praktijkonderwijs is er geen landelijke norm voor alle leerlingen. Bij elke leerling moet er sprake van maatwerk zijn: wat kan de leerling en wat heeft hij nodig om zich te

redden in de situaties met betrekking tot wonen, werken, recreëren en burgerschap? Deze uitgangspunten zijn de basis voor de folioprodukten binnen PrOmotie en voor PrOmotie digitaal.

Platform Praktijkonderwijs

Het Platform Praktijkonderwijs heeft aangegeven dat de uitgangspunten beschreven in dit document ook (nog steeds) de uitgangspunten van het Platform Praktijkonderwijs zijn. En dat tevens namens het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs gesproken wordt.

Verder wil het Platform Praktijkonderwijs alle docenten in het praktijkonderwijs wijzen op de Beheersingsdoelentool. Deze tool is in opdracht van het Platform Praktijkonderwijs ontwikkeld en biedt docenten de mogelijkheid om per leerling in kaart te brengen wat de leerling beheerst als het om taal en rekenen gaat. De tool geeft zo inzicht in de voortgang van elke leerling, niet alleen voor de leerlingen en de school, maar bijvoorbeeld ook voor de onderwijsinspectie. De tool biedt verder nog de mogelijkheid om bewijzen (in de vorm van certificaten) te printen voor in het portfolio van de leerling. De Beheersingsdoelentool is gratis en is te vinden op www.promotie.nu.

Bronnen:

- **Docentenhandleidingen PrOmotie-folio**
- **Document Praktijkonderwijs en de Streefdoelen (website van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs).**